

Wydawnictwa Papieskiej Komisji dla Spraw Duszpasterstwa Migrantów i Turystów

Jednym z zadań powstałej w 1970 r. Papieskiej Komisji dla Spraw Duszpasterstwa Migrantów i Turystów jest analiza problemów związanych z duszpasterstwem ludzi wędrujących¹. Funkcję tę Komisja spełnia poprzez organizowanie spotkań, zjazdów i międzynarodowych kongresów, poświęconych różnym sektorom duszpasterstwa „ludzi w drodze”, a w tym również migrantów².

Chcąc uwrażliwić na te sprawy poszczególne Kościoły lokalne, a zwłaszcza biskupów i innych duszpasterzy, Komisja wydaje – począwszy od 1971 r. – wielojęzyczny periodyk „On the Move” – „Migrazioni e Turismo”. Czasopismo to, wychodzące trzy razy w roku, zawiera różne dokumenty, artykuły i materiały dotyczące duszpasterstwa migrantów i innych kategorii ludzi wędrujących.

Niektóre z numerów periodyka mają charakter monotematyczny; są poświęcone np. katechezie ludzi wędrujących (nr 18), stanowisku papieża Jana Pawła II wobec tych ludzi (nr 40), problemom uchodźców (nr 42). Inne zawierają materiały z międzynarodowych zjazdów, jak np. z pierwszego spotkania europejskiego w 1973 r. w sprawie duszpasterstwa migrantów (nr 7), a także z pierwszego w 1979 (nr 26-27) i drugiego w 1985 r. (nr 46) światowego kongresu duszpasterstwa migracyjnego.

Tym sposobem dojrzewała stopniowo myśl, aby niektóre numery tego wydawnictwa opracować jako studia interdyscyplinarne, którym nadano nazwę „Quaderno Universitario” (Zeszyt Uniwersytecki). Inicjatorem tej idei i pierwszym koordynatorem owych „Zeszytów” był i nadal pozostaje Jean Beyer S. J., dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego w Uniwersytecie Gregoriańskim.

Pierwszy numer tej serii ukazał się w 1981 r. („On the Move” nr 33) i miał rzeczywiście charakter interdyscyplinarny, gdyż przyniósł prace na temat migracji z zakresu teologii biblijnej, teologii moralnej, prawa kanonicznego, liturgiki, teologii pastoralnej i socjologii. W dwa lata później ukazał się drugi numer („On the Move” nr 38), poświęcony w całości teologii migracji w ujęciu biblijnym (starotestamentalnym). Autorem opracowania jest prof. Giacomo Danesi. W

¹ P a u l u s VI. M.P. *Apostolicae caritatis* 19 III 1970 nr 2. AAS 62:1970 s. 193-197.

² R. K a r p i ń s k i. *Dziesięć lat pracy Papieskiej Komisji dla Spraw Duszpasterstwa Migracji i Turystyki w obronie praw człowieka*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 28:1981 nr 5 s. 105-116.

tym samym roku (1983) opublikowano również trzeci numer („On the Move” nr 39), zawierający kilka prac z dziedziny prawa kanonicznego, a w tym artykuł J. Beyer na temat nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego i duszpasterstwa ludzi wędrujących.

Specjalne numery „On the Move”, czyli „Quaderno Universitario” wydano z myślą o prefosorach i studentach uczelni kościelnych, a zwłaszcza w celu umożliwienia specjalistycznej formacji alumnów w seminariach, czyli przyszłych duszpasterzy ludzi wędrujących. W związku z tym problematykę tę postanowiono upowszechnić w odrębnym i samodzielnym wydawnictwie. Komisja zrealizowała tę myśl, publikując dwa tomy studiów. Pierwszy: *Migrations. Interdisciplinary Studies* (Vatican City 1985 ss. 273) zawiera 12 prac z zakresu różnych dyscyplin teologicznych, prawa kanonicznego i praktyki pastoralnej³. Drugi zaś tom: *Migrazioni. Studi interdisciplinari*. (Roma 1985 ss. 215. Centro Studi Emigrazioni) zawiera – oprócz przedmowy abpa Emmanuele Clarizio, dwie prace. Pierwsza, autorstwa J. Beyer, dotyczy eklezjalnego fundamentu duszpasterstwa migracyjnego, a druga – opracowa przez M. Semerano – traktuje o teologicznym misterium ludu w drodze⁴.

Komisja, działając przy współpracy z Kongregacją dla Wychowania Katolickiego, przyczyniła się do wydania specjalnego numeru kwartalnika „Seminarium” 37: 1985 nr 4 ss. 277 pod ogólnym tytułem *De formatione ad pastorem Migrantium curam*. Na treść tej pozycji składają się: dokument wspomnianej Kongregacji w sprawie formacji przyszłych kapłanów w dziedzinie duszpasterstwa ludzi wędrujących, a także 16 artykułów naświetlających niektóre problemy tego duszpasterstwa w aspekcie teologicznym, biblijnym, liturgicznym, prawnym i pastoralnym. Materiały te przedrukowano dodatkowo w oddzielnej książce: *Orizzonti pastorali oggi. Studi interdisciplinari sulla mobilita umana* (Citta del Vaticano 1986 ss. 277). Drugie wydanie tej pozycji – ogłoszone przez Edizioni Messaggero Padova – ukazało się w 1987 r. (recenzja poniżej).

Ta ostatnia książka (wyd. 2) otworzyła nową serię wydawniczą pod wspólną nazwą Senza Frontiere (Bez granicy). Redaktorzy wydawnictwa na czele z głównym koordynatorem J. Beyer zmiernają z jednej strony do rozszerzenia naukowej refleksji o zjawisku ruchliwości ludzkiej na wszystkie dyscypliny nauk kościelnych, a z drugiej do prezentowania studiów bardziej specjalistycznych i pogłębionych. Prymat w tej dziedzinie zapewniono naukom biblijnym, gdyż one stanowią ideowy fundament dla pozostałych dyscyplin teologicznych i pastoralnych.

Stąd kolejna pozycja: *Migrazioni e accoglienza nella Sacra Scrittura* (Padova 1987 ss. 297. Edizioni Messaggero Padova) jest w całości poświęcona zagadnieniu migracji w oświetleniu biblijnym. Autorami pracy są dwaj rzymscy bibliści: Giacomo Danesi i Salvatore Garofalo. Pierwszy zajmuje się teologią wędrowców Izraelitów w ujęciu starotestamentalnym, wyciągając z niej wnioski pod kątem współczesnych migracji ludzkich. Druga zaś skupia uwagę czytelnika na duchowości przychylnego przyjęcia (gościnności) przybyszów w świetle Starego i Nowego Testamentu.

Ostatnią, jak dotąd, książką z tej serii jest praca zbiorowa: *Liturgia e mobilita umana* (Padova 1987 ss. 112. Edizioni Messaggero Padova). Ośmiu specjalistów przedstawia tam kolejno: ruch pielgrzymkowy w IV w. do Ziemi Świętej, historię sanktuariów, związki modlitwy liturgicznej z ruchliwością ludzką, modlitwę Kościoła za wędrowców i pielgrzymów, relację między liturgią a pobożnością ludową w środowiskach migrantów i grup etnicznych, biskupa jako centrum życia liturgicznego i jego relację do grup ludzi wędrujących, potrzebę dostosowania liturgii do kultury migrantów i turystów, wreszcie aspekty liturgiczne duszpasterstwa migrantów.

Z przedmowy do poszczególnych książek wynika, że seria Senza Frontiere będzie kontynuowana, uwzględniając stopniowo kolejne dyscypliny nauk teologicznych, patrystycznych, pastoralnych, prawa kanonicznego, historii Kościoła i inne.

³ Zob. recenzja: *Studia Polonijne*. T. 11. Lublin 1987 s. 298-302.

⁴ Zob. recenzja: *Studia Polonijne*. T. 11. Lublin 1987 s. 298-302.

Inną serię wydawniczą tworzą dokumenty kościelne dotyczące duszpasterstwa migrantów i innych kategorii ludzi wędrujących. W ramach zbioru *Servizio dell' Unita* (nr 15) Komisja wydała broszurę: *Indicazioni pastorali sulle migrazioni e il turismo* (Torino 1978 ss. 104). Zamieściła ona tam swój list okrężny *Chiesa e mobilità umana* z 26 V 1978 r., skierowany do konferencji biskupów w sprawie duszpasterstwa ludzi wędrujących, a także sześć szczegółowych instrukcji – dołączonych do owego listu – na temat duszpasterstwa: migrantów, podróżujących statkami, korzystających z lotnictwa cywilnego, koczowników, turystów, wreszcie ludzi korzystających z autostrad.

Najcenniejszą pozycję wydawniczą Komisji stanowi dzieło: *Chiesa e mobilità umana. Documenti della Santa Sede del 1883 al 1983* (A cura di G. Tassello e L. Favero. Roma 1985 ss. 1043. Centro Studi Emigrazione). Jest to zbiór oficjalnych dokumentów Stolicy Apostolskiej, odnoszących się do duszpasterstwa ludzi wędrujących, a głównie do migrantów. Chronologicznie ujęte dokumenty są zamieszczone w całości, bądź w części odpowiadającej tematyce zbioru. Redaktorzy z góry założyli, że dzieło będzie obejmowało dokumenty od 1883 r., a więc od daty założenia Acta Sanctae Sedis, których kontynuatorem od 1909 r. są znane dziś Acta Apostolicae Sedis. Już to wskazuje, że w zbiorze postanowiono zamieścić dokumenty opublikowane jedynie w tych dwóch organach wydawniczych Stolicy Apostolskiej (s. IX), co jest jego mankamentem. Pominięto w nim bowiem dokumenty sprzed 1883 r., a także późniejsze, ale ogłoszone w wydawnictwach nieurzędowych, jak np. w „L'Osservatore Romano” czy w „On the Move”.

Świadomi tego braku redaktorzy zapowiedzieli (s. VII, X) kontynuację prac i wydanie drugiego tomu omawianego zbioru. Skądinąd wiadomo, że w przygotowywanym tomie mają być uwzględnione ważniejsze dokumenty, pochodzące z różnych kościołów lokalnych.

Oddanie do rąk czytelnika pierwszego zbioru dokumentów kościelnych na temat migracji jest ważnym wydarzeniem, odzwierciedlającym aktualne zainteresowanie Kościoła sprawami duszpasterstwa „ludzi w drodze”. O systematycznym wzroście zaangażowania się Stolicy Apostolskiej w tej dziedzinie świadczy w pewnej mierze ilość dokumentów, wydanych za pontyfikatu ostatnich papieży. I tak, za Leona XIII wydano ich 19, za Piusa X – 26, za Benedykta XV – 24, za Piusa XI – 20, za Piusa XII – 47, za Jana XXIII – 16, za Pawła VI – 93, za Jana Pawła I – 2, a za Jana Pawła II – 79. Biorąc pod uwagę datę wydania dzieła, można przyjąć, że do chwili obecnej ilość dokumentów obecnego papieża przynajmniej się podwoiła.

Omawiany zbiór ma szansę stać się ważnym narzędziem w upowszechnieniu się myśli Kościoła w odniesieniu do ożywionego dziś zjawiska ruchliwości ludzkiej. W szczególności może on służyć za pomoc w studium problemów pastoralnych i za środek formacji przyszłych duszpasterzy i apostołów świata migracji.

Przedstawione informacje wskazują, że Papieska Komisja dla Spraw Duszpasterstwa Migrantów i Turystów spełnia ważną rolę w inspirowaniu badań i w propagowaniu myśli dotyczącej duszpasterstwa ludzi wędrujących. Wydawnictwa, którym patronuje i które firmuje, mogą z pewnością przyczynić się do rozwoju wielokierunkowych studiów z zakresu nauk kościelnych w poszczególnych krajach, a w tym również w Polsce.

Józef Bakalarz TChr